पर्णकूर्चः यथाह यमः "एतान्येव वनस्थानि त्रिरात्रोपोषितः शुचिः। आचमिता पिबेदद्भिः पर्णकूर्चो ऽभिधीयते" इति। एतानि पर्णकूर्चोक्तद्रव्याणि।

पर्णच्छत्र पु० पलाशवाश्ये श्रवभेदे "पर्णोदुम्बरराजीव विल्वपत्रशयोरैः। प्रत्येकं प्रत्यहं पीतैः पर्णच्छत्र उदाहृतः" वाग्भ० 'पलाशोदुम्बरारविन्दत्रीवृक्षपर्णानामेकैकेन क्वाथितसदकं प्रत्यहं पिबेत्। कुशोदकञ्चैकस्मिन्नहनीति पञ्चाहवाश्यः पर्णच्छत्रः" भिता।

पर्णच्छद पु०पर्णमेव छदः। छद्यते यस्य पुष्पहीनत्वात्। १पुष्पहीने वनस्पतौ वृक्षे शब्दच०। समूहे छदच्। २पर्णसमूहे न०।

पर्णचीरपट पु० महादेवे भा०शा० २८६अ०।

पर्णचोरक पु० पर्णं चोरयति चुर-ण्वुल्। चोरणमन्त्रवृक्षे राजनि०।

पर्णनर पु पर्णनिर्मितः नर ऽण्। अस्थ्यलाभे मृतस्य दाहार्थं पर्णनिर्मिते नराकृतौ इक्षुशिकाभेदे तद्विधानं स्मृ०त० उक्तं यथा

"अथास्थ्यलाभे पर्णनरदाहः। तत्राश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम् "अस्थिनाभे पलाशानां त्रीणि प्रादेशमात्राणि च। पुरुषप्रतिकृतिं कृत्वा दहेत् मन्त्रपूर्वकम्। अथोत्तरतः शिरसि पीठायां दश योजयेत्। उरसि त्रिंशतं दद्यात् त्रिंशतिं जठरे तथा। बाहुभ्यां शतं दद्यात् दद्याद्दक्षिणिभिर्दश। द्वादशार्द्धं कृष्णयोरष्टार्द्धं शिश्न एव च। जङ्घाभ्यां शतं दद्यात्त्रिंशतं सक्थिजानुनोः। पादाङ्गुलिषु च दश एतत् प्रेतस्य लक्षणम्। अथोत्तरेण संवेष्ट्य वस्त्रपिण्डेन वेपयेत्"। आदिपुराणम् "तदलाभे पलाशोत्थैः पत्रैः कार्यः पुमानपि। शतैस्त्रिभिर्निशा नद्धा शरपत्रैर्विधानतः"। तदभावेऽस्थ्यलाभे। अत्र पलाशपत्रशरपत्रयोस्तुल्यत्वेनोपादानात् आश्वलायनगृह्येऽपि प्रतिकृतौ शरपत्रस्य लाभः। अलाभाराद्योग्यत्वात्र शरपत्रैः पुत्तलकं कृत्वा शिरःप्रभृतिषु पलाशपत्राणि देयानि ततो वेष्टनमूर्ध्वकृत्वेव, वेपनं वस्त्रपिण्डेनेति। अलाभौत्थ्यान्तरे दाहे भेदाद्वेन शुद्धिः तदुत्तरपर्णनरदाहे तु त्रिरात्रम्। "एवं पर्णनरं दग्ध्वा त्रिरात्रमशुचिर्भवेत्" इत्यादिपुराणात्। यत्र-पार्थः "पुत्रादेर्दुष्कृतस्योरनु तदस्थीनि तदाचरेत्। तदलाभे पलाशस्य पत्रमेव हि पुनःक्रिया"। इति यथा-तदलाभेऽस्थ्यर्थमाशौ पलाशस्य तद्वत्पत्रस्य दाहक्रिया पुनरपि यथाने लाभेऽस्थिदाहक्रिया विहिता तथादुपरि पुनरस्थीनि प्राप्यन्ते तदा पुनर्दाहे त्रिरात्रा शौचे कर्तव्ये न पुनः पिण्डादिदानं वक्ष्यमाणत्वात्। "अशौचानन्तरं चेत् स्याद्दाहः पर्णनरस्य च। तत्रदाहाच्छुद्ध्यन्ति च तथा बन्धिजटाः स्त्रीबालाः। दर्शे दहेत् "पर्णनरं दहेच्चैव विना दर्शं कदाचन। अस्थ्यलाभे तु दर्शेऽपि ततः पर्णनरं दहेत्" इति दीपकलिकायां सुमन्तुवचनात्। दर्शे इत्यलाभेऽस्थ्नामिति क्वचित् पाठः। अष्टमी कृष्णा चन्द्रेऽहे पितृकर्मणि कृष्णपक्षप्राधान्ये नोक्तेः। "नरं पर्णं दहेच्चैव प्राक् त्रिपक्षात् कदाचन। त्रिपक्षे तु गते दद्यात् दर्शे प्राप्ते त्वनग्निकः"। इत्यशौचव्यपगमे बोध्यम्। यथाह शुद्धिरत्नाकरे यमः "अशौचमध्ये यत्नेन दाहयेदुक्तया इतः। कृष्णपक्षे पञ्चदश्यामष्टम्यां वा समाहितः। एकादश्यां विशेषेण ततः प्रभृति सूतकम्। त्रिरात्रं सर्ववर्णानामेष धर्मो व्यवस्थितः।" इत्यपि इत्यशौचव्यपगमे बोध्यम्। वायुपुराणे "पर्णनरं दहेच्चैव प्राक् त्रिपक्षात् कदाचन। पितृहा मातृहाऽस्थ्नाञ्चैव दर्शे दहेत् यदि।" विष्णुपु० "त्रिपक्षे तु गते पर्णनरं दद्यादनग्निकः। त्रिपक्षाभ्यन्तरे राजन्! नैव पर्णनरं दहेत्। तद्दुर्गतमतीं प्राप्य दर्शं वापि विचक्षणः।" दहेदिति शेषः। "अथौचाभ्यन्तरे यदि दाहं न कुर्यात् तदा चरणदिनावधि त्रिपक्षानन्तरं दाहः कार्य इत्यर्थः" इति हरिदासवर्मोक्तेः। "पर्णं नरं दहेच्चैव विना दर्शं कदाचन। अस्थ्नामलाभे दर्शे तु ततः पर्णनरं दहेत्" इति दीपकलिकायां सुमन्तुवचनादर्थे दाहः। अलाभेऽमीति क्वचित् पाठः। यमः "त्रिपक्षाभ्यन्तरे राजन्! नैव पर्णनरं दहेत्। तद्दुर्गतमतीं प्राप्य दर्शं वापि विचक्षणः"। अमीत्यत्र अष्टमीत्यर्थः। पितृकर्मणि कृष्णपक्षप्राधान्येनोक्तेः इति हरिदासतर्काचार्यलिखनात्। एतच्चाशौचव्यतिरिक्तविषयम्।

अत्र नक्षत्रादिकालभेदः स०चि० पौ० उक्तो यथा

"शुक्लारार्किषु दर्शभूतमदने नन्दा सुतीयाष्टमे पौष्णे वारुणभे त्रिपुष्करदिने न्यूनाधिकासेऽयने। वाम्येऽवदात परत्र पातपरिणे देवेज्यशुक्रात्मके भद्रावैष्णवयोः शयप्रतिकृतेर्दाहो न पक्षे पिते। जन्मप्रत्यरितारयोर्भृतिसुखान्येऽर्के च प्रवर्ते यन् मध्यो नैत्यगादितिप्रभुवांशयास्याद्भद्रिणे देऽपि च। श्रेष्ठो-